

Pravni preduslovi za evrointegracije

Piše: Igor Isailović

Razvijene evropske zemlje teže ujedinjenoj Evropi, Evropi bez granica, jedinstvenom tržištu robe i usluga, pa čak i jedinstvenom monetarnom sistemu i monetarnoj politici. Članstvo, naravno, nije bezuslovno, već podrazumeva da kandidati ispunjavaju veoma zahtevne uslove, i to sasvim opravdano, kako se buduća ujedinjena Evropa ne bi gradila na lošim temeljima. Jer, kao što je rekao Valtazar Bogišić: „Što se grbo rodi, vreme ne ispravi“.

Imajući u vidu da su evrointegracije Srbije jedan od bitnih uslova za nove investicije, sledi da je opšti nacionalni interes da Srbija nastavi ubrzanim korakom, a imajući u vidu i njen geostrateški položaj, mogla bi da bude lider svih većih investicija u ujedinjenoj Evropi.

Kao što se i moglo očekivati, najveća prepreka približavanju evrointegracijama jeste neusklađenost naših propisa sa propisima Evropske unije, korupcija, neefikasan pravosudni sistem, (ne) poštovanje ljudskih prava.

U ovom broju ćemo posvetiti pažnju nekolicini karakterističnih loših primera iz prakse, koji bi morali u budućnosti da se promene, kako bi

Srbija ostavljala pozitivan utisak pravno uređene države i postala član Evropske unije. Ono što je nezamislivo za današnje zemlje Evropske unije, a što se kod nas događa je:

- **da je moguće da se za uknjižbu prava svojine čeka i do godinu dana;**

Stručna javnost, naime, smatra da je sa rešavanjem ovog problema započeto na pravi način, tako što evidencije stvarnih prava na nepokretnostima od zastarelih i neefikasnih Zemljišnih knjiga preuzima Katastar nepokretnosti, te da je tzv. elektronski opis daleko efikasniji od ručnog upisa. Međutim, sasvim neopravdano, za uknjižbu, koja je najjednostavniji postupak, i dalje se

čeka predugo, tako da su stručna javnost, pa samim tim i zemlje Evropske unije apsolutno nezadovoljni „reformom“ u ovoj oblasti.

Da apsurd bude veći, za potpis na izvodu iz lista nepokretnosti, inače ispravu koja se štampa za bukvalno 2 minuta, čeka se i do nedelju dana.

- **da javni registri nepokretnosti nisu usklađeni sa faktičkim stanjem na terenu, tj. da je većina objekata izgrađeno nelegalno;**

Poslednjim izmenama Zakona o planiranju i izgradnji opet je propisan postupak legalizacije objekata, od koga se očekuju daleko bolji rezultati od svih dosadašnjih postupaka

legalizacije bespravno sagrađenih objekata. U realizaciji postupka legalizacije očekuje se beskompromisna primena propisa i poštovanje zakonskih rokova.

- **da se pozitivnim propisima stvara monopolni položaj pojedinih učesnika na tržištu**

Nažalost, brojni su primeri iz prakse da se čak pozitivnim propisima stvara monopolni položaj pojedinih učesnika na tržištu, što je suprotno najvišem pravnom aktu u državi.

Primeru radi, brojnim zakonskim i podzakonskim aktima uređen je postupak izdavanja licenci za npr. skladištenja nafte i naftnih predivina. Određeni privrednici koji su ispunili predviđene uslove, tako što su uložili ogromna sredstva, dobili su odgovarajuće licence, te su započeli sa obavljanjem delatnosti.

Međutim, nakon dobijanja licenci, sasvim neopravdano, nadležno ministarstvo donosi Pravilnik o minimalnim tehničkim uslovima za obavljanje prometa robe i vršenje usluga.

U prometu robe propisani su minimalni tehnički uslovi za skladištenje evro dizela, tako da nakon donošenja propisa, većina preduzetnika ispunjava uslove za oduzimanje licence. Naime, do sada je licencu dobijao onaj preduzetnik koji ima rezervoar od 100m³, a novim pravilnikom je, suprotno odredbi iz člana 83. Ustava Republike Srbije, propisano da sada preduzetnik mora imati rezervoar od 500 m³.

Ustavom je, naime, predviđeno da je preduzetništvo slobodno, te da se preduzetništvo može ograničiti zakonom, radi zaštite zdravlja ljudi, životne sredine i prirodnih bogatstava i radi bezbednosti Republike Srbije. Stvara se opravdana sumnja da se navedenim propisom stvara monopol u određenoj oblasti.

- **da se donose propisi sa retroaktivnim važenjem**

Negativni komentari iz Evrope vezani za Zakon o ekstra profitu još nisu prestali, a mi smo doneli novu uredbu kojom se utvrđuje način utvrđivanja visine naknade za konverziju prava korišćenja i dugoročnog zakupa u pravo svojine. Navedenim propisom je,

naime, predviđeno da se visina naknade utvrđuje kao razlika nabavne vrednosti i današnje tržišne vrednosti, što je suprotno načelu pravne sigurnosti. Evo i razloga zbog čega je to protivno načelu pravne sigurnosti:

Pre svega, svo zemljište u gradu je svojevremeno bilo u privatnoj svojini. Donošenjem famoznog Zakona o građevinskom zemljištu, vlasnici postaju raniji sopstvenici, tj. pravo svojine se pretvara u pravo korišćenja. I sada, umesto da se ispravi istorijska greška, te se pravo korišćenja bez naknade konvertuje u pravo svojine, država je za sebe zadržala pravo da od toga profitira. Slična je stvar sa pravom dugoročnog zakupa.

Naime, opština je pravo dugoročnog zakupa prenosila na određene sticaoce u postupcima javnog nadmetanja sa više učesnika, vrednujući to pravo dugoročnog zakupa kao pravo svojine. U postupcima javnog nadmetanja, sticaooci su bili lica koja su ponudila najveću licitiranu cenu, što je tada bila tržišna vrednost nepokretnosti.

Vremenom, cena zemljišta se menjala i dostizala veće vrednosti. I danas, umesto da korist od investicije tj. razlika u vrednosti nepokretnosti pripadne investitoru, tj. licu koje je rizikovalo svoja sredstva kako bi kasnije profitirao, što je inače legitimno očekivanje svakog investitora u svakoj investiciji, razlika treba da pripadne državi. što je apsolutno neprihvatljivo i što dalje plaši sve strane investitore koji planiraju da investiraju u našoj zemlji.

- **problem giljotine propisa**

Da bi se pravni sistem naše zemlje uskladio sa propisima Evropske unije potrebno je, pre svega, energičnije rešiti pitanje giljotine propisa. O giljotini propisa do sada je bilo veoma mnogo diskusija i zauzet je jedinstven stav struke i javnosti da je u pravnom saobraćaju prevelik broj propisa koji, pri tom, usložnjavaju procedure. Tačno je da smo započeli postupak „giljotine propisa“, te da su rezultati dosadašnje reforme u tom segmentu bili odlični. Međutim, rešenje problema zahteva radikalnije rezove od svih dosadašnjih.

- **problemi kršenja ljudskih prava**

Pred Evropskim sudom za ljudska prava pokrenuti su mnogobrojni postupci protiv naše zemlje zbog brojnih kršenja ljudskih prava. Pre svega, veliki broj predmeta iniciran je zbog neefikasnosti pravosuđa, tj. zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

Činjenica da je u Srbiji teško ostvariti svoje pravo u razumnom roku jeste jedan od ozbiljnih problema naše zemlje u postupcima integracija. što dalje stvara lošu klimu za nove investicije. Nadamo se da će nova reforma pravosuđa uspeti da efikasnost pravnog sistema podigne na viši nivo, ali se takođe i nadamo da će pravednim sudskim odlukama biti vraćeno poverenje u pravosuđe.

Nadamo se, pre svega, a to od nas očekuje i Evropska unija da nećemo:

- *čekati za pravosnažno rešenje jednostavnog privrednog spora više od 3 meseca,*
- *kršiti načelo da je svako nevin dok se ne dokaže suprotno,*

• *ugrožavati slobodu kretanja bez zakonskih razloga. Naime, tendencija je, a samim tim i loš signal za Evropsku uniju, da je u velikom broju slučajeva bez zakonskog razloga određivan pritvor osumnjičenima,*

kao izuokrivljenog zetna mera prisustva na suđenju. Predugo trajanje pritvora takođe je signal da se u Srbiji ne poštuju osnovna ljudska prava i slobode,

- *biti „crna ovca“ u svetu evropskih naroda.*

Dakle, svet neće čekati nas, već je krajnje vreme da shvatimo da je prošlo vreme političkih granica i ratova, te da će se u budućnosti najveći „ratovi“ voditi na otvorenom tržištu roba i usluga, te da možemo biti konkurentni samo ukoliko postanemo član velike evropske porodice naroda, pa samim tim, i članovi jedinstvenog tržišta roba i usluga.■

Igor Isailović,
advokat